గోకులాష్టమి ఉట్టె

'ఆంధ్రభూమి' మాసపత్రిక . . . సెప్టెంబర్, 1990

శ్రీకృష్ణాష్టమి ఉత్సవాలు ఊరిలో జోరుగా సాగుతున్నాయి!

ఎప్పటిలాగా ఘనంగానే జరుపుతున్నారు. అనేకచోట్ల పందిళ్ళు వేసి కృష్ణ విగ్రహాలను నిలబెట్టారు. ఆ పందిళ్ళలో పగటిపూట పూజలు యథావిధిగా జరుగుతుంటాయి. రాత్రిళ్ళు హరికథలూ, నాటకాలూ, నాట్యాలూ వగైరాలను ఏర్పాటు చేశారు. ఆధునిక కాలం కాబట్టి రికార్డు డాన్సులకీ, వీడియో షోలకీ కూడా కొదవలేదు. ఊరు ఊరంతా ఉత్సాహంతో కొత్తకాంతులను సంతరించుకుంది.

ఊరి స్టేడియం దగ్గర మైదానంలో 'గోకులాష్టమి ఉట్టె'ను వ్రేలాడదీశారు.

అశేష జనసమూహం అక్కడ చేరి నానా కోలాహలం చేస్తోంది. ఉట్టెను అందుకోదలచిన వీరులు ముందుకివచ్చి నిల్చున్నారు. ఉట్టె ఎత్తుగా కప్పీ మీద నుంచి క్రిందికి వ్రేలాడుతోంది. దానికి కట్టిన త్రాడు రెండో కొసను ఒక వ్యక్తి చేతితో పట్టుకుని నిల్చుని ఉన్నాడు.

ఉట్టె పోటీలు ప్రారంభమయ్యాయి. మొదటివీరుడు వచ్చి బరిలో ఉట్టె క్రింద నుంచున్నాడు. ఉట్టె బాగా పైన వ్రేలాడుతున్నది. పోటీ ప్రారంభం కాగానే త్రాడు పట్టుకున్న వ్యక్తి ఉట్టెను పోటీదారునికి అందేటట్లుగా క్రిందికి దించాడు. పోటీదారుడు దానిని ఎగిరి అందుకోడానికి ప్రయత్నం చేశాడు.

వెంటనే ఆ రెండోవ్యక్తి జోరుగా త్రాడుని పైకి లాగేశాడు. పోటీదారుడు ఉట్టెను అందుకోలేకపోయాడు. జనం అవహేళనగా చప్పట్లు కొట్టి ఈలలు వేశారు. ఉట్టెను దించినట్లే దించడం, అందుకోబోయేసరికి నేర్పుగా పైకి లాగేయడం జరుగుతోంది. ఉట్టె అందినట్లే అనిపిస్తూ అందకుండా పోతోంది.

అలసిపోయి కొందరు, సమయం మించి కొందరు వీరులు పోటీ నుంచి తప్పుకుంటున్నారు. ఏ వీరుడైనా అందుకోగలిగినపుడు మాత్రం జనం ఉత్సాహంతో నింగీ నేలా ఏకమయ్యేటట్లు చప్పట్లు కొట్టి, ఈలలు వేసి, అరుపులు అరచీ తమ ప్రశంసలను తెలియజేస్తున్నారు.

ఈ ఉత్సాహం జరుగుతున్న ప్రదేశానికి కొంచెం దూరంలో పానీపూరీల బండి ఉంది. జనం ఆ ఉత్సాహాన్ని చూడడానికి విపరీతంగా రావడంతో బండివాడు అమ్మే 'గప్‌చిప్'లకు గిరాకీ విపరీతంగా ఉంది.

గప్‌చిప్‌లు తినాలనుకున్న జనం బండిచుట్టూ వరుసగా నిలబడివున్నారు... చేతిలో ఆకులను దొన్నెల లాగా పట్టుకుని. నాలుగు వైపుల నుంచీ నలుగురు బండి యజమానికి

సంబంధించిన వ్యక్తులు గప్‌చిప్‌లను అందిస్తున్నారు. పళ్ళెంలో వున్న గప్‌చిప్‌లను లెక్కగా చేతిలోకి తీసుకుని ఒక్కొక్క దానికి చిల్లువేసి అందులో కొంచెం మషాలా బటానీ వేసి గప్‌చిప్‌ల కోసం ప్రత్యేకంగా చేసిన ద్రవంలో నుంచి అందరికీ ఆకుల దొన్నెల్లో పెడ్తున్నారు. వాళ్ళు పంచుతున్న తీరూ, ఆ వయ్యారం, ఆ చలాకీతనం చూస్తుంటే సముద్ర మథన సమయంలో శ్రీ మహావిష్ణువు జగన్మోహిని రూపంలో దేవాసురులకు అమృతాన్ని పంచుతున్న దృశ్యం తలపునకు వస్తోంది.

అసురులకు అమృతం అందకుండా పోయినట్లే అంతమంది జనంలో కొందరికి ఎంతసేపు నుంచున్నా గప్‌చిప్‌లు రాకుండా పోతున్నాయి.

"ఇలా నాక్కూడా ఇయ్యవయ్యా!"

"అరె... ఎంతసేపయింది భయ్... జల్దీ ఇయ్యి!", "జర ఇదర్ భీ దేఖో!" వంటి మాటలు గప్‌చుప్ సర్వరుల చెవులకు సోకడమే లేదు. వారి పనిని వారు యాంత్రికంగా చేసుకుపోతున్నారు. బండి ఆసామి పైసలు వసూలు చేసుకోవడంలోనే నిమగ్నమై ఉన్నాడు.

గప్‌చిప్‌లు తిన్నవారు గప్‌చుప్‌గా తిన్న ఆకులు అక్కడే పడేసి పోతున్నారు. ఆ తిని పారేసిన ఆకులలో మిగిలేది ఏమీ ఉండదు. ఉన్నా అతితక్కువగా ఉంటుంది. అది మూతికి రాసుకోడానికే సరిపోదు. అయినా ఆ కాస్త ఎంగిలి కూడు కోసమే ఆ ఆకుల మీద కాకుల లాగా వాలుతున్నారు ముష్టిపిల్లలూ, పెద్దలూను. అందులో కూడా మళ్లీ బలాబలాల ప్రదర్శన! బలవంతులు బలహీనుల్నీ, బక్కవాళ్ళనీ పక్కకి నెట్టేసి ఆకుల్లో అధిక భాగం పంచుకుంటున్నారు. 'అతనికంటే ఘనుడు ఆచంట మల్లన్న' అన్నట్లు– ఆ బలవంతుల్ని బండి ఆసామీ కుక్కల్ని అదిలించినట్లు అదిలించి, కొట్టకుండానే కొట్టినంత పనిచేసి తరిమివేస్తున్నాడు.

ఆ ముష్టివాళ్ళు పోయినట్లే పోయి, మళ్లీ ఈగలు ముసిరినట్లు ముసురుతున్నారు. ఆ కుస్తీపట్లలో చేతబుచ్చుకున్న ఆకులు చిరిగిపోతున్నాయి. అతిస్వల్పంగా ఆకులకు అంటుకున్న పదార్థం క్రిందనే పడిపోతోంది. ఆకలి రుచి ఎరగదంటారు. బహుశా దానికి అసహ్యం కూడా ఉండదేమో– అందుకే పదార్థం క్రిందపడ్డా, పడిన దానిని అందరూ తొక్కుతున్నా, ముష్టివాళ్ళు దానినే ఎగబడి తింటున్నారు.

గప్‌చుప్ బండికి కొంచెందూరంలో రంగడు నిలబడివున్నాడు. వాడికి వంటిమీద చొక్కా లేదు. కేవలం నిక్కరు మాత్రమే ఉంది. అది నిప్పులు వేసినా తగలబడనంతగా మాసి, అట్టలు కట్టిపోయివుంది. చిరిగిపోయిన ఆ నిక్కరు వెనుకభాగం లోంచి పిర్రలు

కనిపిస్తున్నాయి. జుట్టు ఏనాడో సంస్కారాన్ని కాని, నూనెని కాని ఎరక్కపోవడంతో ఎఱ్ఱబడి అట్టలు కట్టి జడలు తిరిగిపోయి వుంది. ఒళ్ళంతా మట్టికొట్టుకుపోయి, అసలే నలుపైన వంటిని మరింత నలుపుగా చేస్తూ, 'ఎలుక తోలు తెచ్చి ఎన్నాళ్లు ఉతికినా' అన్న వేమన పద్యాన్ని జ్ఞప్తికి తెస్తోంది.

ఎనిమిదేళ్ల ఆ చిన్నవెధవ చంకలో రెండేళ్ల పసివెధవ ఒకడు- మొండిమొలతో జారిపోతున్నాడు. వాడు ఆకలితో గీపెట్టి ఏడుస్తూ, గప్‌చిప్ బండి దగ్గర తింటున్న జనం వంక చేయి చూపిస్తూ, అన్నని కొడ్తూ నానా అవస్థ పెడుతున్నాడు.

రంగడు వాడి బాధపడలేక, "ఊరుకోరా!" అంటూ చిరాగ్గా వాడిని సముదాయించ డానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు. వాడికీ ఏడుపు వస్తోంది. అయితే దానిని ప్రయత్నం మీద ఆపుకుంటున్నాడు. కారిపోతున్న ముక్కుని మాత్రం చీటికిమాటికి తుడుచుకుంటున్నాడు. ఆ పసివాడికి ఆకలితో కడుపు మండిపోతోంది.

కాని, ఆ క్షణంలో వాడే పెద్ద! చిట్టితమ్ముడి బాధ్యత, వాడి ఆకలి తీర్చవలసిన అవసరం వాడి నెత్తినే ఉన్నాయి. గప్‌చిప్‌లు తింటున్న వారి దగ్గరికివెళ్లి ఆశగా వారివంక చూస్తూ "అయ్యా..." అంటూ చేయి చాచసాగాడు.

అక్కడివారిలో కొందరికి వాడి మాట వినిపించనే లేదు. మరికొందరికి వినపడినా వినపడనట్లే ఊరుకుని, గప్‌చుప్‌గా గప్‌చిప్‌లు లాగించేస్తున్నారు. కొందరు నోటినిండా గప్‌చిప్ ద్రవం ఉండడంతో మాట్లాడలేక, చేతిసైగల తోనే పొమ్మని చెప్తున్నారు- వాడివంక కోపంగా చూస్తూ. మరికొందరు పుణ్యాత్ములు వాడిని కొట్టకపోయినా కొట్టేట్లుగా మీదకు వచ్చి చెయ్యెత్తి వాడిని తరమసాగారు.

రంగడు బెదురుచూపులు చూస్తూ దూరంగా పోయి నుంచున్నాడు. వాడి తమ్ముడి ఏడుపు శ్రుతిమించిపోతోంది.

"అబ్బబ్బ... ఎక్కడికి పోయినా ఈ దిక్కుమాలిన ముష్టివాళ్ళ బెడద తప్పడం లేదండీ!" అంటూ ఒకాయన ప్రక్కవ్యక్తితో అని, గుట్టుగా గప్‌చిప్‌ని నోట్లోకి కుక్కుకున్నాడు.

ప్రక్కాయన నోట్లోని గప్‌చిప్‌ని గుటుక్కున మ్రింగి, "అబ్బే! అలాగంటే ఎలాగ? వీళ్ళు మన జాతీయ సంపద! ఏది పెరిగినా, పెరక్కపోయినా వీళ్ళ సంఖ్య మాత్రం నిరంతరాయంగా పెరిగిపోతోంది!" అంటూ వ్యంగ్యధోరణిలో సమాధానం ఇచ్చాడు. గప్‌చిప్ సర్వర్ మారువడ్డన వడ్డించడంతో- ఆ ఇద్దరూ మాటలు ఆపి- తిరిగి చేతికీ, నోటికీ పని చెప్పారు.

తమ్ముడి ఏడుపు అంతకంతకీ ఎక్కువవుతుంటే రంగడికి మతిపోతోంది... సహనం నశించిపోతోంది. అసలు ఆ పసివయసులో అంతటి సహనం ఉండడమే చాలా ఆశ్చర్యం! కాని, పరిస్థితుల వల్ల కష్టాలలో పుట్టి, కష్టాలలో పెరగడం వల్ల ఆ చిన్నారివయసులోనే అంతటి సహనం అలవడింది.

రంగడు దూరంనుంచే బండివైపు తిరిగి ఆశగా చూశాడు. అక్కడ తనలాగే ఇంకా కొందరు ముష్టిపిల్లలు అడుక్కుంటూ తిట్లూ, చివాట్లు తింటూ ఉండడం చూశాడు. తనలాంటి వాళ్ళు ఇంకా ఉండడంతో తనకీ తోడు ఉన్నారనే ధైర్యమూ, తాను ఒంటరివాడు కాదనే తృప్తీ, మిగిలిన పిల్లలు కూడా చివాట్లు తింటున్నారనే సంతోషమూ కలిగాయి. ఆ వివిధ భావాలతో ఆ చిన్నారి మనసు కాసేపు పరాయత్తమయింది.

చిన్నవాడి ఏడుపు మరీ తారాస్థాయి నందుకోవడంతో రంగడు ఎంత సముదాయించినా ఊరుకోవడం లేదు. అంతకంతకీ ఏడుపు హెచ్చిస్తూ, అన్నని కొడ్తూ, జుట్టు పీకుతూ బాధపెట్టసాగాడు.

రంగడిలో సహనం పూర్తిగా నశించింది. "ఒరేయ్c... ఏడ్చావంటే కొడ్తాను" అంటూ గట్టిగా అరిచి చేయెత్తాడు.

పసివాడికి భయం అంటే ఏమిటో తెలియని వయసు! అన్న గదమాయిస్తే ఏడుపు స్థాయిని పెంచాడే కాని, దించలేదు.

రంగడికి ప్రాణం విసిగి చిన్నవాడిని ఒక్క కుదుపు కుదిపి, క్రిందికి దింపి, "వెధవా... చంపేస్తున్నావు! వెధవ ఏడుపు నువ్వూను- చావు..." అంటూ వీపుమీద ఓ దెబ్బ వేశాడు.

చిన్నవాడు ఏడుపు మరీ పెంచి, గుక్కలు పెట్టి గగ్గోలు పెడ్తూ నేలపడి దొర్లసాగాడు.

తమ్ముణ్ణి ఓ చిన్నదెబ్బ వేశాడే కాని, వాడి ఏడుపు చూస్తుంటే కడుపు తరుక్కుపోయింది రంగడికి. మళ్లీ వాడిని తీసుకుని చంకన వేసుకుని, "ఒరేయ్c... ఏడవకురా! అక్కడ నీకేమైనా పెడ్తాలేరా!" అంటూ తిని పారవేసిన ఆకుల వైపు చూపించాడు.

అన్న ఎత్తుకుంటే అంతవరకూ గింజుకున్నవాడు అన్న 'ఏమైనా పెడ్తాలే!' అనగానే ఏడుపు స్థాయి తగ్గించి, ఆశగా అటు చూశాడు.

తమ్ముడి ఏడుపు తగ్గిందే చాలని వాడిని చంకన వేసుకుని ఆ ఆకుల వైపుగా వెళ్లాడు రంగడు.

తినేసి ఆకుని పడవేయడం తడవుగా- గ్రద్దల్లాగా తన్నుకుపోతున్నారు దానిని- అక్కడ చేరిన ముష్టివాళ్ళు... అదేదో బంగారమో, మహద్భాగ్యమో అన్నట్లు!

బండి దగ్గర తింటున్న పెద్దమనుషులకి కనికరం లేకపోతే పోయె- సాటి ముష్టివాళ్ళు కనుక వాళ్ళేమైనా దయతలచి ఇస్తారేమోనని ఆశపడ్డాడు రంగడు.

"అయ్యా... మా తమ్ముడు ఆకలేసి ఏడుస్తున్నాడు. కొంచెం ఇవ్వండయ్యా!" అని దీనంగా అడిగాడు.

'మనుషులు ముష్టివాళ్ళయినా- వాళ్ళ మనసులు గొప్పగా ఉంటాయి' అనుకున్నట్లున్నాడు వాడు. కాని, 'పెద్దమనుషుల' సరసన ఉన్నందున ఏమో- వాళ్ళ మనసులు కూడా వారి మనసుల లాగానే బండబారిపోయాయి. పైగా, 'ముష్టివాడికి ముష్టివాడు శత్రువు' అన్న నానుడి ఉండనే ఉంది.

కొందరు వాడి మాటలే వినిపించుకోలేదు. మరికొందరు-

"పోరా... పో! మాకే లేందే నీకేమిమ్మంటావు?" అని కసిరారు.

"ముష్టిలో వీరముష్టి!" అని చమత్కరించాడు ఒక చదువుకున్న ముష్టివాడు.

"తాదూర సందు లేదు, మెడకో డోలు! వీడికి తోడు వీడి చంకన చంటాడు కూడాను!" అన్న నానుడి పలికాడు- లోకానుభవం గడించిన ఒక వృద్ధ ముసలివాడు.

"ఏరా... పేరు తమ్ముడిదీను, నోరు నీదీను యేంట్రా?" అని తన వ్యాఖ్యకు తానే మురిసిపోతూ ప్రక్కనున్నవాళ్ళు తన హాస్యోక్తిని విన్నారో, లేదోనన్నట్లుగా ఓరగా చూశాడు ఒక యువ ముష్టివాడు.

వాళ్ళెవరి మాటలూ పట్టించుకోకుండా... "అయ్యా... కొంచెం పెట్టండి! తమ్ముడు ఏడుస్తున్నాడు!" అంటూ చేయి చాచి అడగసాగాడు.

ఇంతలో... వెనకాల నుంచి రంగడికి దగ్గరగా ఆకు వచ్చి పడింది. ఆ పదార్థం నచ్చలేదో, ఏమో... ఆ పుణ్యాత్ముడెవరో కొంచెం ఎక్కువగానే ఆ ఆకులో వదిలేశాడు.

ఎలుకని చూసి దూకే పిల్లిలాగా ఛంగున దూకి ఆ ఆకుని చేజిక్కించుకున్నాడు రంగడు.

"ఒరేయ్ం... దాన్నక్కడ వదిలేయిరా! లేకపోతే చంపేస్తా!" అన్న గర్జన వెనుకనుంచి వినిపించింది.

రంగడు భయంగా అటు చూశాడు.

రౌడీ తరహాలో వున్న ఒక పెద్ద ముష్టివాడు వాడివంక కోపంగా చూస్తూ వస్తున్నాడు. వాడిని చూడగానే రంగడి గుండెలు అవిసిపోయాయి. ఆ పదార్థమున్న ఆకును చేతిలో పుచ్చుకుని, ఒక చంకలో తమ్ముణ్ని ఎత్తుకుని పిక్కబలం కొద్దీ పరుగు లంకించుకున్నాడు.

"ఒరేయ్‌ః... ఆగు!" అంటూ వెంటపడ్డాడు ఈ వీరముష్టివాడు.

సాయంత్రం అవుతుండడంతో గోకులాష్టమి ఉత్సవాన్ని చూడటానికి జనం అంతకంతకీ ఎక్కువగా వస్తున్నారు. మైదానం కిటకిటలాడుతోంది. రోడ్డుమీద వచ్చేపోయే వాహనాల సంఖ్య కూడా పెరుగుతోంది.

రంగడు ఎదురుగా చూశాడు. 'గోకులాష్టమి ఉట్టె' ఎగురుతూనే ఉంది. దానిని తిలకిస్తూ ఆనందిస్తున్న జనం ముమ్మరంగా ఉన్నారు.

పరుగెత్తుకువెళ్లి తాను ఆ జనంలో కలిసిపోతే ఇంక ఆ రౌడీ ఏమీ చేయలేడు. వెనుకచూపులు చూస్తూ బాణంలా దూసుకుపోతున్నాడు రంగడు. ఆకలికి నీరసించిన ఆ చిన్నారి కాళ్లలో అంతటి సత్తువ ఎలా వచ్చిందో మరి! భయం అన్నింటినీ అధిగమిస్తుంది కాబోలు!

రౌడీ వెనకాల నుంచి తరుముతూనే ఉన్నాడు.

రంగడు రోడ్డుకు అడ్డంపడి పరుగెత్తుతున్నాడు. ఆకుని మాత్రం చేతిలో గట్టిగా పట్టుకున్నాడు. జారిపోతున్న తమ్ముణ్ణి పైకి లాక్కుంటున్నాడు. ఆ రోడ్డుని దాటి మైదానంలోకి ప్రవేశించగలిగితే ఇంక ఫరవాలేదు. జనంలో కలిసిపోవచ్చు.

రౌడీ వంకనే చూస్తూ పరుగెడుతున్న రంగడికి రోడ్డుమీద వస్తూ పోతున్న కార్లూ, లారీలు, బస్సులు, సైకిళ్ల ధ్యాసే లేదు. వాటిని తప్పించుకుని వాడు పరుగెత్తడం లేదు. అవే వాడిని తప్పించుకుని పరుగెడుతున్నాయి. అయితే, వేగంగా వస్తున్న ఒక లారీకి మాత్రం అది సాధ్యం కాలేదు. కీచుమని భయంకరంగా అరుస్తూ ఆగింది.

ఆ శబ్దం విని జనం అంతా అటు చూశారు. లారీ ముందుచక్రం క్రింద రక్తపు మడుగులో రంగడు, వాడి తమ్ముడు నలిగి ముద్దయిపోయి ఉన్నారు. ఆ చిన్నారుల ప్రాణాలు ఆకలిని శాశ్వతంగా జయించాయి. ఏ ఆకలిని తీర్చుకోవడానికి ఎంగిలి తిండిని తీసుకుని పరుగెత్తాడో– ఆ ఆకు భద్రంగా వాడి చేతిలోనే ఉంది. చేతిలో తిండి నోటిలోకి వచ్చే ప్రాప్తి లేకపోయింది.

'గోకులాష్టమి ఉట్టె' ఎగురుతూనే వుంది... చేతికి అందినట్లే అంది, అందకుండా పోతోంది!

'ఆంధ్రభూమి' మాసపత్రిక . . . సెప్టెంబర్, *1990*